TEXTILTÁRGYAK, NEMEZELÉS, BATIKOLÁS

Technikák bemutatása

Textiltárgyak

Egyéni tervezésű textiltárgyak az öltözék kiegészítők (sálak, kendők, stólák, táskák, kitűzők, tárcák), belső terek tárgyai (párnák, terítők, szőnyegek, takarók) és a legkülönfélébb bájos játékok. A tervezést a szabás, majd a textil megmunkálása követi. Az elkészítendő munkadarabhoz kiválasztjuk a megfelelő textilfajtát, elsősorban természetes alapanyagú szövetet. A szövet alapanyaga lehet gyapjú, hernyóselyem, növényi eredetű pamut és len. A kiszabott, kézi vagy gépi varrással összeállított termékek díszítése rátéttel, gyöngyökkel, gombokkal, különböző hímzés és öltésfajtákkal történik.

Nemezelés

A natúr, fésült gyapjúszálakat mozgatással összefüggő textíliává tömörítjük meleg víz és szappan segítségével. Dörzsölés közben a meleg vízhez szappan hozzáadásával gyorsíthatjuk a filcesedési folyamatot. A gyapjúszálak a meleg víz hatására összehúzódnak, és a dörzsölés és nyomkodás által egymásba akadnak. Ehhez tetőcserép-szerűen, valamint keresztbe és kasul is egymásra kell helyezni azokat. Mindig legalább két különböző irányba elhelyezett gyapjúcsíkra van szükség, így kaphatunk zárt felszínt. Kettőnél több gyapjúcsík szilárdabb nemezréteget fog képezni. A több rétegben elhelyezett gyapjú kevésbé erősen húzódik össze. Először érdemes ezért egy próbadarabot készíteni. Nemezeléssel színes gyapjúból ízléses használati tárgyakat, táskákat, tárcákat, kendőket készíthetünk, de akár egyedi ékszereket, nyakláncokat, karkötőket, gyűrűket, fülbevalókat, kitűzőket alkothatunk ezzel az ősidők óta alkalmazott technikával.

Batikolás

A batikolás - a textilfestés technikák közül az egyik, - több ezer éves múlttal rendelkezik. Már az ókori egyiptomi sírokban is találtak viasztechnikával díszített szöveteket. A legszebb batikolt termékek selyem anyagból készíthetők. A selyem Kínából származik, ott kezdték el először tenyészteni a selyemhernyókat - ezek az állatok választják ki azt az anyagot, amelyből a selymet szövik -. A kínaiak sokáig féltve őrizték a titkukat, a világ többi része csak úgy juthatott e nemes anyaghoz, ha tőlük vásárolták meg. Lassan mégis meghonosodott a selyemhernyó tenyésztés Japánban és Indiában is, de mások számára a dolog továbbra is rejtély maradt. A legenda szerint a VI. században két perzsa pap vándorbotjában csempészett egy-két hernyót Bizáncba, így terjedt el Európában is a selyemkészítés. A batikolásnak két fő ága ismeretes, a csomózásos, a kötözött, a gyűrt batik Afrikából, a viaszolással készült batikfestési eljárás Ázsiából, Jáva szigetéről származtatható. Itt a mai napig komoly textilgyárakban kézzel, nagy emberi erő ráfordítással készítik a szebbnél szebb méterárukat. A kötözéses batikolás egy fajtája a tritik, amikor a kívánt mintát hímzéssel és összehúzással érjük el. A batikfestékek ma

már rengeteg színben léteznek, így a legmerészebb vágyainkat is megvalósíthatjuk. E mellett viaszolással gyönyörű mintázatot is készíthetünk a kiválasztott ruhadarabokra. Viaszmintát készíteni nagyon egyszerű akár sablon segítségével, akár szabad kézzel. Mindössze annyi dolgunk van, hogy egy edénybe a gyertyákat vagy a hobbiboltokban gyertyaöntéshez alkalmas granulátumot felolvasztjuk, majd a kívánt felületre felvisszük azt. Lényeges, hogy melegen tartsuk a viaszt, mivel hamar elkezd hűlni, ezáltal romlik a minta taszítóhatékonysága. Fontos tényező, hogy a festeni kívánt textíliánk természetes szálú anyag legyen, mivel a műszálasabb szövetek nem veszik fel olyan jól a színeket, így a végeredmény sem tükrözi az elvárásainkat. Emellett, ha gézes anyagot festünk, érdemes előtte beáztatni, mivel így megakadályozhatjuk, hogy a világosabbnak szánt felületekbe beleivódjanak a sötét színek. Szükséges még kötözőspárga, és a színek festéséhez olyan edények, amelyeket másra már nem szeretnénk használni. Az ecet és a só használata fontos a fixáláshoz. Festés és fixálás után várjunk addig, amíg teljesen megszárad az anyag. Végül a terméket kifordítva hátoldalán gondosan néhány percig vasaljuk át, tovább rögzítve ezzel az anyagon a festéket.

Folyamatleírások

Textiltárgyak

1. Sablon segítségével kiszabjuk textíliából a figura elemeit.
2. Szemet, díszeket gyöngyből varrhatunk rá. Gombokkal, szalagokkal, rafia szállal kiegészítőket rögzíthetünk még rá.
3. Kézzel vagy varrógéppel körbevarrjuk a kivágott részeket.
4. Végül kitömjük vattával, esetleg valamilyen terméssel.

Nemezelés

Csörgőlabda

1. A festetlen gyapjút tépkedjük szálaira, csöpögtessünk rá langyos, szappanos vizet, hogy egyenletesen nedves legyen, de ne ázzon el.
2. Közepére tegyük a csengettyűt.
3. Hajtsuk rá a gyapjút, majd két tenyerünket vízszintesen tartva és ellentétes irányban mozgatva nyomkodjuk, gömbölyítjük a gyapjút. Kezünk és a labda mindig legyen nedves a szappanos víztől.
4. Ha már összeállt, kívülről borítsuk a felületét színes szálakkal, s folytassuk a gömbölyítést.
5. Végül hagyjuk teljesen kiszáradni.
   Kisebb golyókból, vagy sablonok segítségével a filcrétegeket egymásba dolgozva ízléses használati tárgyakat, táskákat, tárcákat, zacskókat, de akár egyedi ékszereket, nyakláncokat, karkötőket, gyűrűket, fülbevalókat, kitűzőket készíthetünk.

Batikolás

1. Kiválasztjuk a megfelelő textilt elsősorban a pamut javasolt.
2. A textilt kimossuk, mivel a szennyeződések a festés során nyomot hagyhatnak. Ha megszáradt, kivasaljuk.
3. Megrajzoljuk a kívánt motívumot egy vastagabb papírra ceruzával, majd ha elkészült, átírjuk vastag fekete filctollal
4. A papírt egy sima felületű asztalhoz rögzítjük cellux ragasztóval, majd erre helyezzük a textilt. Az anyagot gombostűvel rögzíthetjük a papírhoz. Rámásoljuk puha fekete ceruzával a motívumot a textilre. Gyakorlott kezűek rajzolhatnak rögtön a textilre is. Később a viaszt a rajzolt mintán alkalmazzuk, így ez a területfestés után fehér marad.
5. Felmelegítjük a viaszt. A viaszt folyamatosan forrón kell tartani.
6. A textilt kifeszítjük egy fa keretre úgy, hogy ne érjen hozzá semmihez batikolás közben! Készíthetünk egy egyszerű fa állványt is, amire ráterítjük a textilt, így rajzolunk rá.
7. Batikpipával vagy pálcára tekert vattával átírjuk a mintát viasszal.
8. Előkészítjük a festéket. Hideg batikfestéket használjunk, mivel a forró vízben megolvad a viasz. A festéket beletöltjük egy nagyobb tálba, s a textilt óvatosan befedjük mindenhol a festékkel. Óvatosan járjunk el, különben megtörik a viasz, s behatol a mintába a festék. A gyártó által előírt ideig hagyjuk a textilt a festékben, majd vízzel kiöblítjük.
9. Eltávolítjuk a viaszt: újságpapír közé rakjuk a textilt, majd ezt addig vasaljuk, amíg el nem távolítjuk az összes viaszt. A kész munkát forró vízbe is tehetjük, melyben előzőleg némi vízüveget (3 liter vízben kb. egy kisebb merőkanálnyit) oldunk fel.
10. Kézzel alaposan kimossuk a batikot, majd száradás után kivasaljuk.

BATIKOLÁS
Kézműves szakkör

NEMEZELÉS